

Стремецька Вікторія Олександрівна

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СЛУХАЧАМ «УНІВЕРСИТЕТУ ТРЕТЬОГО ВІКУ»

Анотація. У статті розглядаються проблеми, переваги вивчення іноземної мови слухачами «Університету третього віку» (УТВ). Висуваються пропозиції щодо оптимізації процесу засвоєння нерідної мови людьми похилого віку.

Ключові слова: університет третього віку, люди похилого віку, вивчення іноземної мови

Стремецкая Виктория Александровна

ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА СЛУШАТЕЛЯМ «УНИВЕРСИТЕТ ТРЕТЬЕГО ВЕКА»

Аннотация. В статье рассматриваются проблемы, преимущества изучения иностранного языка слушателями университета третьего возраста. Выдвигаются предложения относительно оптимизации процесса усвоения неродного языка людьми пожилого возраста.

Ключевые слова: «университет третьего века», люди пожилого возраста, изучение иностранного языка.

Stremetskaya Victoria Aleksandrovna

THEORETICAL EXPLANATION TEACHING ENGLISH LISTENERS' UNIVERSITY OF THE THIRD AGE "

Anotatsiya. The article deals with the problems, the advantages of learning a foreign language by the listeners of the University of the Third Age. Proposals for optimizing the process of non-native language learning of the elderly are advanced.

Постановка проблеми

Актуальність проблеми обумовлюється тим, що сьогодні спектр використання іноземної мови в повсякденному житті значно розширився, що не могло оминути людей похилого віку, знання яких в цьому плані не є ґрунтовними.

Діяльність університетів третього віку останнім часом досліджували R. Swindell, J. Thompson [6], М. Борисова [1], С. М. Коваленко [2], О. Новікова [3], І. Сагун [4] та інші. Про діяльність щодо навчання пенсіонерів іноземних мов йдеться у виданні «Language Course Teaching Methods for Senior Citizens» [5]. **Мета** статті узагальнення досвіду діяльності Миколаївського освітнього центру «Університет третього віку» (МОЦ УТВ) щодо викладання англійської мови.

Виклад основного матеріалу

Викладання іноземних мов розпочалося у МОЦ УТВ у 2012 р. Водночас навчалися дві групи з вивчення англійської мови.

У будь-якому віці є переваги і проблеми у вивченні іноземної мови. Наведемо проблеми у вивченні англійської мови пенсіонерами. Здебільшого люди з віком зіштовхуються з погіршенням слуху, що може вплинути на здатність

розуміти мову. До того ж гострота зору, пам'яті, що призводить до повторення матеріалу, займає багато часу.

Ще однією проблемою є пережитки попередньої системи що вивчення іноземних мов, небажання перенавчатися, ідеалізація минулого. Наслідками цього є постійна опора на переклад і впевненість у тому, що неодмінно потрібно розуміти кожне слово, все докладно розбирати.

Для людей похилого віку характерним є страх зробити помилку, викликати нерозуміння і некомфортну ситуацію. До того ж, часто виникає проблема різниці у віці з викладачем. Як правило люди похилого віку звикли самі навчати, тому в ситуації, коли викладач вдвічі молодший, вони підсвідомо (або свідомо) намагаються помінятися ролями «вчитель»–«учень».

Найскладнішою проблемою є перехід від теорії до практики, тобто вихід на розмовну мову. Найбільші труднощі викликає необхідність говорити з іншою людиною або, наприклад, виконати творче домашнє завдання (своїми словами переказати текст, розіграти ситуацію тощо). Усе це посилюється відсутністю мовного середовища [5].

Заважає засвоєнню нерідної мови також відсутність міцної мотивації. Звичайно літні студенти вивчають іноземну мову з конкретною метою, а саме, поїхати подорожувати за кордон, спілкуватися із зарубіжними знайомими (родичами), полегшити собі роботу на комп'ютері, де часто зустрічаються терміни англійською мовою, допомогти онукам у засвоєнні шкільної програми з іноземної мови, читати іноземну літературу в оригіналі або дивитися фільми без перекладу. Тому слухачі УТВ не бажають миритися зі стороннім змістом тем, із заняттями, на яких вивчається граматики у відриві від контексту. Їм потрібний матеріал, який можна використовувати в реальних ситуаціях. Успішність вивчення мови знизиться, якщо слухач відвідує групу лише заради спілкування.

Багатьом літнім студентам заважають існуючий стереотип – люди похилого віку не можуть вивчити іноземну мову, або попередній невдалий досвід навчання. Коли слухачі третього віку зіштовхуються з ситуацією, яка потребує швидкої реакції, то страх невдачі збільшується.

Однак крім труднощів можна виокремити і ряд переваг. В американській психології й методиці викладання іноземних мов популярною є теорія Р. Б. Кеттела про те, що в старості психічні функції людини поділяються на «флюїдні», відповідальні за швидкість сприйняття і швидкість інформації, та «кристалізовані», які залежать від тренування, освіти, знань, культури людини. Природньо, у літньої людини «флюїдні функції» працюють в уповільненому режимі, що компенсується досвідом, освітою, загальною культурою – всім тим, що забезпечує якісно нове, більш глибоке опрацювання інформації [5].

Значний позитивний вплив може мати особистісна позиція, ставлення людини до навчання, що обумовлює гарний результат. Люди похилого віку часто виявляються дисциплінованішими та відповідальнішими за дітей, що важливо для трудомісткого процесу навчання іноземної мови. Крім того, у роботі з дорослими повністю виправдовує себе когнітивно комунікативний метод, тобто навчання через пізнання, осмислення й розуміння системи мови. Суто імітація й репродукція можуть дати позитивні результати переважно на початковому етапі.

У дорослих є і такі переваги у вивченні іноземної мови: мовний досвід (навіть якщо раніше вивчали іншу мову), розвинене логічне мислення, і, нарешті, дорослі усвідомлюють мету вивчення нерідної мови. Люди похилого віку здатні поєднувати прагматичну (інструментальну – мова вивчається з певною практичною метою) й експресивну (вивчення мови є цінним саме по собі) мотивації (рідко спостерігається у дітей).

На основі вищесказаного висунемо кілька порад для тих, хто викладає англійську мову слухачам третього віку. Дуже важливо, щоб під час заняття проблеми зору і слуху компенсувалися гарним освітленням, великими літерами, відсутністю шуму, сполученням аудіо- і відеопрезентацій нового матеріалу, використанням різнокольорових крейд для писання на дошці тощо.

Викладачі повинні підтримувати впевненість студентів у своїх силах і знижувати тривожність. Вправи, що включають великі обсяги матеріалу, постійне коригування вимови або очікування мови без помилок негативно впливатиме на поведінку літніх студентів. З іншого боку, якщо дати студентам можливість працювати в групах, фокусуватися на розумінні, а не на помилках, то впевненість слухачів у власних силах зросте, що зробить навчання ефективнішим. Викладачі повинні звертати увагу на прогрес студентів, створювати можливості для демонстрації успіхів. Не варто очікувати швидкого успіху: на більш-менш задовільне вивчення мови знадобиться 1–2 роки (саме тому в МОЦ УТВ з цього року працює другий курс). Тобто викладачі повинні бути досить гнучкими, бажано не використовувати методи, що орієнтовані на швидкість, змагання, запам'ятовування великих обсягів інформації (наприклад, не зловживати аудіюванням тощо).

Список використаних джерел

1. Борисова М. Неформальна освіта людей третього віку у Канаді / М. Борисова // Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. пр. – 2011. – Спецвип. 7. – Ч. 1. – С. 40–48.

2. Коваленко С. М. Неформальна освіта дорослих: досвід організації та перспективи реалізації в Україні / С. М. Коваленко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журн. – 2008. – С. 30–38.

2. Новікова О. Ю. Проблема соціально-педагогічної адаптації людей похилого віку до умов інформаційного суспільства / О. Ю. Новікова // Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. – 2010. – № 8 (195). – С. 108–112.

3. Сагун І. Міжнародний досвід організації навчання людей третього віку [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/OD/2010_2/10PTBLTV.pdf

4. Language Course Teaching Methods for Senior Citizens Grundtvig 1.1 (Grundtvig Training Courses [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.senior-language.com/uploads/media/Microsoft_Word_-_Final_report_doc.pdf

5. Swindell, R. & Thompson, J. An international perspective of the University of the Third Age. (1995) [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldu3a.org/resources/u3a-worldwide.htm>